

ZÁKON

č. 300/2005 Z. z.

Trestný zákon

Zmeny:

zákonmi č. 650/2005 Z. z., č. 692/2006 Z. z., č. 218/2007 Z. z., č. 491/2008 Z. z., č. 497/2008 Z. z., č. 498/2008 Z. z., č. 59/2009 Z. z., č. 257/2009 Z. z., č. 317/2009 Z. z., č. 492/2009 Z. z., č. 576/2009 Z. z., č. 224/2010 Z. z., č. 547/2010 Z. z., č. 33/2011 Z. z., č. 262/2011 Z. z., č. 313/2011 Z. z., č. 246/2012 Z. z., č. 428/2012 Z. z., č. 334/2012 Z. z., č. 189/2013 Z. z., č. 204/2013 Z. z., č. 1/2014 Z. z., č. 260/2014 Z. z., č. 73/2015 Z. z., č. 78/2015 Z. z., č. 87/2015 Z. z., č. 174/2015 Z. z., č. 397/2015 Z. z., č. 398/2015 Z. z., č. 440/2015 Z. z., č. 444/2015 Z. z., č. 91/2016 Z. z., č. 125/2016 Z. z., č. 316/2016 Z. z., č. 264/2017 Z. z., č. 274/2017 Z. z., č. 161/2018 Z. z., č. 321/2018 Z. z., č. 35/2019 Z. z., č. 38/2019 Z. z., č. 214/2019 Z. z., č. 420/2019 Z. z., č. 474/2019 Z. z., č. 288/2020 Z. z., č. 312/2020 Z. z., č. 236/2021 Z. z., č. 357/2021 Z. z., č. 105/2022 Z. z., č. 111/2022 Z. z., č. 117/2023 Z. z., č. 402/2023 Z. z., č. 47/2024 Z. z., č. 40/2024 Z. z., č. 214/2024 Z. z., č. 215/2024 Z. z., č. 341/2024 Z. z., č. 353/2024 Z. z., č. 363/2024 Z. z., č. 248/2024 Z. z., č. 23/2025 Z. z., č. 150/2025 Z. z. a č. 157/2025 Z. z.

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

PRVÁ ČASŤ

VŠEOBECNÁ ČASŤ

§ 1 Predmet zákona

Tento zákon upravuje základy trestnej zodpovednosti, druhy trestov, druhy ochranných opatrení, ich ukladanie a skutkové podstaty trestných činov.

I. Všeobecne k predmetu Trestného zákona

Na rozdiel od viacerých právnych predpisov, ktoré v úvodných ustanoveniach explicitne uvádzajú účel právnej úpravy, Trestný zákon takýto účel výslovne nevymedzuje. Ide o vedomý legislatívny zámer, ktorý kontrastuje jednak so starším Trestným zákonom (č. 140/1961 Zb.) a jednak s Trestným poriadkom, kde zákonodarca aj po rekodifikácii zachoval ustanovenia definujúce nielen predmet, ale aj účel trestného konania.

Zmysel a účel Trestného zákona však sa však nenachádzajú v právnom vákuu – vyplývajú z rámca, ktorý určuje Ústava SR a medzinárodné záväzky, ktorými je Slovenská republika viazaná, najmä v oblasti ochrany základných práv a slobôd. V tejto súvislosti možno poukázať na čl. 15 ods. 3, čl. 16 ods. 2, čl. 17, čl. 18, čl. 23, čl. 49 a čl. 50 ods. 6 Ústavy SR. Tieto články predstavujú ústavný základ, na ktorom je vybudovaná koncepcia trestného práva hmotného, pričom stanovujú mantinely, v rámci ktorých sa musí zákonná úprava pohybovať.

Ústavné princípy garantujúce ochranu ľudskej dôstojnosti, osobnej slobody, nedotknuteľnosti osoby a súkromia, zákonnosť ukladania trestov a rešpektovanie princíпов spravodlivosti tak formujú implicitný účel Trestného zákona, hoci ten nie je v ňom samostatne vyjadrený. Taktiež z garancií základných práv a slobôd podľa Ústavy SR a najmä podľa Dohovoru (v zmysle judikatúry ESLP¹) vyplývajú pozitívne záväzky štátu aktívne prijať opatrenia na ochranu základných práv a slobôd (čl. 2 až 5, čl. 8 Dohovoru) pred najzávažnejšími zásahmi. To v hmotnoprávnej rovine predstavuje záväzok ustanoviť kriminalizáciu týchto najzávažnejších zásahov (v procesnoprávnej rovine ide najmä o povinnosť prijať nástroje a uskutočňovať právo na účinné vyšetrenie).² Okrem Dohovoru sú predmet a obsah Trestného zákona formované množstvom (rádovo v desiatkach) ďalších medzinárodných zmlúv, ktoré Slovenskej republike zakladajú povinnosť kriminalizovať určité konania.

¹ Totiž garancie základných práv a slobôd by bez zodpovedajúcej trestnoprávnej úpravy sa nemohli plne presadiť. Tieto garancie nie sú len formálnymi postulátmi v medzinárodnej zmluve: „[...] *the object and purpose of the Convention as an instrument for the protection of individual human beings requires that its provisions be interpreted and applied so as to make its safeguards practical and effective.*“ Rozsudok Veľkej komory ESLP zo 17. septembra 2014, *Mocanu a iní proti Rumunsku*, č. 10865/09, 45886/07, 32431/08, bod 315. V kontexte preberania týchto štandardov do rozhodovacej činnosti ústavného súdnicstva pozri napríklad nálezy Ústavného súdu ČR z 30. mája 2024, sp. zn. II. ÚS 527/23; resp. nálezy Ústavného súdu SR z 21. júna 2023, sp. zn. PL. ÚS 1/2022, bod 201.

² Pozri ďalej napríklad pozri ČENTÉŠ, J., BELEŠ, A. Európske aspekty práva na účinné vyšetrenie v súvislosti s porušeniami zákazu mučenia a práva na život. In *Policajná teória a prax*. 2022, roč. 30, č. 1, s. 66 – 78.

oznámenia bude potom východiskové to, či bolo vykonané v čase, kedy ešte bolo možné nebezpečenstvo hroziace z jej ďalšej činnosti odstrániť (bez ohľadu na to, či bolo aj skutočne odstránené). Forma oznámenia nie je v danom prípade zákonodarcom špecifikovaná.

Posledný z osobitných prípadov účinnej ľútosti je viazaný na vybrané korupčné trestné činy, a to na strane osoby, ktorá Trestným zákonom predpokladané plnenie poskytne, ponúkne alebo sľúbi. Trestná zodpovednosť však zaniká len v tom prípade, ak páchatel' úplatok alebo nenáležitú výhodu poskytol alebo sľúbil len preto, že bol o to požiadaný (a teda vylúčená je aplikácia v prípadoch, kedy došlo k skôr popísanému konaniu bez danosti predchádzajúceho požiadania), a urobil o tom dobrovoľne bez odkladu oznámenie orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru (s rozšírením relevantného adresáta takéhoto oznámenia vo vzťahu k vojakovi a k osobe vo výkone väzby alebo vo výkone trestu odňatia slobody). Pod bezodkladnosťou, rešpektujúc individuálnosti prípadu, vníma aplikačná prax situácie, ktoré sú odrazom okamžitého možného konania, pokiaľ to situácia dovoľuje. Forma oznámenia nie je ani v danom prípade zákonodarcom špecifikovaná, obsahovo musí byť splnené, že pôjde o konkrétne a úplné poskytnutie všetkých relevantných skutkových okolností.

Z judikatúry

R 44/1972, R 26/1990

Premlčanie trestného stíhania

§ 87

(1) Ak tento zákon neustanovuje inak, trestnosť činu zaniká uplynutím premlčacej doby, ktorá je

- a) tridsať rokov, ak ide o zločin, za ktorý tento zákon dovoľuje uložiť trest odňatia slobody na doživotie,**
- b) pätnásť rokov, ak ide o zločin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou desať rokov,**
- c) desať rokov, ak ide o ostatné zločiny,**

d) päť rokov, ak ide o prečin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou tri roky,

e) tri roky pri ostatných prečinoch.

(2) Do premlčacej doby sa nezapočítava

a) doba, po ktorú nebolo možné páchatel'a postaviť pred súd pre zákonnú prekážku,

b) doba, po ktorú sa páchatel' zdržiaval v cudzine s úmyslom vyhnúť sa trestnému stíhaniu,

c) skúšobná doba podmiennečného zastavenia trestného stíhania,

d) doba, po ktorú bolo dočasne odložené vznesenie obvinenia, alebo

e) doba, po ktorú bolo prerušené trestné stíhanie.

(3) Premlčanie trestného stíhania sa prerušuje

a) vznesením obvinenia pre trestný čin, o ktorého premlčanie ide, ako aj po ňom nasledujúcimi riadnymi úkonmi orgánu činného v trestnom konaní, sudcu pre prípravné konanie alebo súdu smerujúcimi k trestnému stíhaniu obvineného, okrem prípadu, ak obvinenie bolo následne zrušené, alebo

b) ak páchatel' spáchal v premlčacej dobe nový trestný čin, za ktorý tento zákon ustanovuje trest rovnaký alebo prísnejší.

(4) Prerúšením premlčania sa začína nová premlčacia doba.

(5) Trestné stíhanie sa premlčí najskôr pätnásť rokov potom, čo osoba, na ktorej bol spáchaný trestný čin neoprávneného odoberania orgánov, tkanív a buniek a nezákonnej sterilizácie podľa § 159 ods. 2, trestný čin obchodovania s ľuďmi podľa § 179, trestný čin znásilnenia podľa § 199, trestný čin sexuálneho násillia podľa § 200, trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 201 až 202, trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 a trestný čin výroby detskej pornografie podľa § 368, dovŕšila osemnásť rok svojho veku.

(6) Ak ide o zločin, za ktorý tento zákon v prvej hlave, druhej hlave, tretej hlave a deviatej hlave osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, trestnosť činu zaniká uplynutím premlčacej doby, ktorá je dvadsať rokov; ustanovenie odseku 1 písm. b) sa nepoužije. Ak ide o prečin, za ktorý tento zákon v prvej hlave, druhej hlave, tretej hlave a deviatej hlave osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej tri roky, trestnosť činu zaniká uplynutím premlčacej doby, ktorá je päť rokov; ustanovenie odseku 1 písm. d) sa nepoužije.

(7) Ak ide o trestné činy podľa § 213, § 233, § 237, § 254, § 261, § 262, § 266, § 276 ods. 4, § 277 ods. 4, § 277a ods. 3, § 326, § 330 a 334, ktorých spáchaním dochádza k poškodzovaniu finančných záujmov Európskej únie, ustanovenia odseku 1 písm. b) až e) sa nepoužijú a trestnosť činu zaniká uplynutím premlčacej doby, ktorá je

- a) dvadsať rokov, ak ide o zločin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov,
- b) desať rokov, ak ide o ostatné zločiny,
- c) päť rokov, ak ide o prečin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej tri roky,
- d) tri roky pri ostatných prečinoch.

(8) Ak sa zákonom skráti premlčacia doba v prípade trestných činov podľa § 213, § 233, § 237, § 254, § 261, § 262, § 266, § 276 ods. 4, § 277 ods. 4, § 277a ods. 3, § 326, § 330 a 334, ktorých spáchaním dochádza k poškodzovaniu finančných záujmov Európskej únie, ktorej plynutie bolo prerušené podľa odseku 3 pred nadobudnutím účinnosti takého zákona, účinky prerušenia premlčania trestného stíhania, ako aj účinky úkonov podľa odseku 3 písm. a) zostávajú zachované, aj keby v čase prerušenia premlčania trestného stíhania bolo trestné stíhanie podľa takého zákona už premlčané.

I. Všeobecne k inštitútu premlčania trestného stíhania

Premlčanie trestného stíhania predstavuje jeden z dôvodov zániku trestnosti, vychádza pritom z filozofie, že plynutie času má vplyv na zníženie potreby (resp. až zánik potreby) reakcie zo strany štátu na trestný čin. Vo všeobecnosti platí, že uplynutím premlčacej doby zaniká trestnosť všetkých trestných činov, výnimkou sú trestné činy taxatívne vymedzené v zmysle § 88 TZ.

Pokiaľ ide o okamih začatia plynutia premlčacej doby, vo všeobecnosti je východiskom moment dokonania, resp. dokončenia trestného činu (s výnimkou obsiahnutou v odseku 5, pričom ide aj o výnimku vo vzťahu k ustanoveniu dĺžky premlčacej doby; uvedené časové momenty sa budú spravidla prekrývať; v prípadoch, kedy možno rozlišovať moment dokonania a dokončenia trestného činu, platí, že moment dokončenia trestného činu nasleduje až po jeho dokonaní). Z hľadiska počítania času (plynutia premlčacej doby) sa uplatní pravidlo obsiahnuté v § 136 TZ.

Premlčanie trestného stíhania je neoddeliteľnou súčasťou trestnosti činu, čo má elementárny význam aj v procese posudzovania časovej pôsobnosti Trestného zákona (v podmienkach § 2 ods. 1 v nadväznosti na čl. 50 ods. 6 Ústavy SR, s ohľadom na použitie neskoršieho zákona, pokiaľ je to pre páchatel'a priaznivejšie; k tomu pozri ďalej).

Premlčanie trestného stíhania pri mladistvom páchatel'ovi je upravené v § 96 TZ.

II. K premlčacím dobám

Východiskovým ustanovením (povahy *lex generalis*) v podmienkach stanovenia jednotlivých premlčacích dôb je odsek 1, pričom odseky 5 až 7 možno považovať za právnu úpravu *lex specialis* (ustanovením *sui generis* je už spomenutý § 88 TZ, ktorým je vymedzený rámec trestných činov, ktoré sa nepremlčujú), čo je podporené samotnou úvodnou časťou textácie odseku 1 „*Ak tento zákon neustanovuje inak...*“. V intenciách všeobecného ustanovenia je východiskom kategorizácie premlčacích dôb jednak bipartícia trestných činov (teda to, či ide o prečin alebo zločin), zároveň horná hranica trestnej sadzby. V danom zmysle možno hovoriť o premlčacej dobe od 30 rokov (v prípade najzávažnejších trestných činov) až po 3 roky (v prípade kategórie tzv. „ostatných prečinov“, pod ktorými zákonodarca rozumie prečiny, za ktoré Trestný zákon v osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou 3 roky). Z hľadiska dĺžky premlčacej doby je rozhodujúci názor súdu na právnu kvalifikáciu po vykonaní hlavného pojednávania a nie to, ako bol skutok kvalifikovaný obžalobou alebo pri vznesení obvinenia v predchádzajúcich štádiách trestného stíhania.

V zmysle odseku 5 je vo vzťahu k taxatívne vymedzeným trestným činom stanovená výnimka nielen pokiaľ ide o začiatok plynutia premlčacej doby (t. j. dovŕšenie 18. roku veku; v zmysle počítania času s odkazom na § 136 TZ deň nasledujúci po 18. narodeninách), ale aj vo vzťahu k jej dĺžke (vo vzťahu ku všetkým tu uvedeným trestným činom je premlčacia doba stanovená na 15 rokov). Uvedené je spojené s ochranou obetí trestných činov, kedy sa v praxi často stávalo, že predmetné trestné činy boli osobami oznamované až po dovŕšení ich plnoletosti, kedy boli spravidla už premlčané.

Osobitným spôsobom (z hľadiska dĺžky premlčacej doby) je premlčacia doba upravená v podmienkach odseku 6, kedy sa neuplatní všeobecný režim vymedzený v zmysle odseku 1 písm. b) a d) (ak ide o trestné činy podľa prvej hlavy, druhej hlavy, tretej hlavy a deviatej hlavy osobitnej časti Trestného

zákonu). Uvedeným režimom zákonodarca reagoval na zmeny v premlčacích dobách, ku ktorým došlo zákonom č. 40/2024 Z. z. (účinným od 6. augusta 2024). Ide o legislatívno-technické riešenie úpravy premlčacích dôb vymedzených trestných činov, na ktoré sa zmeny v premlčacích dobách (pokiaľ ide o ich dĺžky) nevzťahujú (tak do minulosti, ako aj do budúcnosti), čím *de facto* zostala zachovaná doterajšia právna úprava zániku trestnosti v dôsledku premlčania. Uvedené možno demonštrovať na trestnom čine obchodovania s ľuďmi v zmysle § 179 ods. 1 TZ (s trestnou sadzbou trestu odňatia slobody na 4 až 10 rokov). Pred zmenami v dĺžke premlčacích dôb by sa takýto zločin premlčal v premlčacej dobe 20 rokov (keďže išlo o zločin, za ktorý Trestný zákon v osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej 10 rokov). Nebyť popisovaného legislatívno-technického riešenia, takýto trestný čin by sa premlčoval v premlčacej dobe desiatich rokov [keďže by nebolo možné uplatniť ani nové znenie odseku 1 písm. b), v zmysle ktorého by premlčacia doba bola stanovená na pätnásť rokov, keďže horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody predmetného trestného činu neprevyšuje 10 rokov]. Z hľadiska časovej pôsobnosti Trestného zákona (§ 2 ods. 1) by musela byť použitá takáto, pre páchatel'a priaznivejšia, právna úprava, pokiaľ by sa stala účinnou čo i len na 1 deň.

V neposlednom rade je špeciálnou právnou úpravou vo vzťahu k vymedzeniu premlčacích dôb odsek 7 (s účinnosťou od 17. decembra 2024), pričom ide o jeden z prejavov (v rovine zániku trestnosti) záujmu zákonodarcu na účinnejšom postihu páchatel'ov trestných činov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Európskej únie (k definícii pojmu „finančné záujmy Európskej únie“ pozri komentár k § 137a TZ; pôjde aj o oblasti, pri ktorých to vyplýva z judikatúry Súdneho dvora EÚ, ktoré môžu primárne disponovať vnútroštátnym charakterom). Ide o súbor taxatívne vymedzených trestných činov (pričom v troch prípadoch, v súvislosti s kategóriou daňových trestných činov, ide len o príslušné odseky týchto trestných činov), ktorých výpočet zodpovedá trestným činom vymedzeným v odseku 8 (vo vzťahu k režimu, ktorý sa pri nich uplatňuje v súvislosti s účinkami prerušenia premlčania trestného stíhania). Špeciálne ustanovenie o dĺžke premlčacích dôb sa pri predmetných trestných činoch uplatní len v prípade, ak ich spáchaním dochádza k poškodzovaniu finančných záujmov Európskej únie.

Trestný čin je spáchaný **na viacerých osobách** v prípade, ak sú jeho hmotným predmetom útoku minimálne tri osoby, v praxi však nie je vylúčený aj vyšší, resp. veľký počet takýchto osôb. Z konštantného výkladu ustanovenia § 138 písm. j) TZ vyplýva, že zmysel predložky „na“ viacerých osobách je naplnený iba v prípade, ak nesú negatívne následky spáchania trestného činu aspoň tri osoby. Teda konaním páchatel'a musia byť poškodené najmenej tri osoby. Aj napriek uvedenému sa postupom času sformovala judikatúra najvyšších súdnych autorít, ktorá naplnenie kvalifikačného znaku na viacerých osobách pripúšťa aj v prípadoch, kde nie je poškodeným konkrétna osoba, ale verejný záujem. V aplikačnej praxi ide najmä o trestný čin neoprávnenej výroby a obchodovania s omamnou látkou a psychotropnou látkou podľa § 173 ods. 1, ods. 3 písm. a) TZ, resp. trestný čin prevádzactva podľa § 355 ods. 1, ods. 3 písm. d) TZ.

Z judikatúry

R 72/1971, R 37/1972, R 9/1979, R 24/1995, R 13/2012, R 116/2012, R 9/2013,
R 11/2015
Rč 19/1999

§ 139 Chránená osoba

(1) Chránenou osobou sa rozumie

- a) dieťa,**
- b) tehotná žena,**
- c) blízka osoba,**
- d) odkázaná osoba,**
- e) osoba vyššieho veku,**
- f) chorá osoba,**
- g) osoba požívajúca ochranu podľa medzinárodného práva,**
- h) verejný činiteľ alebo osoba, ktorá plní svoje povinnosti uložené na základe zákona,**
- i) svedok, znalec, tlmočník alebo prekladateľ, alebo**
- j) zdravotnícky pracovník pri výkone zdravotníckeho povolania smerujúceho k záchrane života alebo ochrane zdravia.**

(2) Ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak trestný čin nebol spáchaný v súvislosti s postavením, stavom alebo vekom chránenej osoby.

I. Chránená osoba a požiadavka jej príčinnej súvislosti so spáchaným trestným činom

V § 139 ods. 1 TZ je taxatívnym spôsobom enumerovaný vek, postavenie alebo stav osoby, na základe ktorých kvantitatívnych a kvalitatívnych kritérií je pre účely kvalifikovaných skutkových podstat trestných činov vymedzených v rámci osobitnej časti Trestného zákona potrebné túto považovať za chránenú osobu. Spáchanie trestného činu na chránenej osobe spravidla podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby. K tomu, v ktorých prípadoch spáchanie trestného činu na chránenej osobe nebude s ohľadom na normatívne znenie hmotnoprávnej zásady *ne bis in idem* okolnosťou podmieňujúcou použitie vyššej trestnej sadzby bližšie, pozri komentár k § 38 ods. 1 TZ.

Chránenou osobou sa rozumie dieťa, a teda osoba mladšia ako 18 rokov, ak Trestný zákon neustanovuje inak. K tomu bližšie pozri komentár k § 127 ods. 1 TZ.

Za **tehotnú ženu** možno ženu považovať od okamihu oplodnenia vajíčka spermiou, pričom tento stav trvá až do ukončenia prirodzeného pôrodu, resp. do ukončenia pôrodu tzv. sekciou. V prípadoch, kedy u tehotnej ženy z akýchkoľvek dôvodov nedôjde k pôrodu, sa tehotenstvo môže napríklad skončiť aj jeho umelým prerušením, spontánnym potratom alebo potratom spôsobeným nehodou.

Legálna definícia **blízkej osoby** je uvedená v rámci všeobecného výkladu pojmov, pričom blízkou osobou sa na účely Trestného zákona rozumie príbuzný v priamom pokolení, osvojiteľ, osvojenec, súrodenec a manžel; iné osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere sa pokladajú za navzájom blízke osoby len vtedy, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá právom pociťovala ako ujmu vlastnú. Blízkou osobou sa na účely trestných činov vydierania podľa § 189 TZ, znásilnenia podľa § 199 ods. 2 TZ, sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 2 TZ, sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 2 TZ, týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 TZ, nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 2 TZ, nebezpečného prenasledovania podľa § 360a TZ, nebezpečného elektronického obťažovania podľa § 360b TZ alebo financovania terorizmu podľa § 419c ods. 2 TZ rozumie aj bývalý manžel, druh, bývalý druh, rodič spoločného dieťaťa a osoba, ktorá je vo vzťahu k nim blízkou osobou podľa § 127 ods. 4 TZ, ako aj osoba, ktorá s páchatelom žije alebo žila v spoločnej domácnosti. K pojmu „blízka osoba“ bližšie pozri komentár k § 127 ods. 4, ods. 5 TZ.

Odkázanou osobou sa na účely Trestného zákona rozumie osoba, ktorá svojou výživou, výchovou, hmotným alebo iným zaopatrením

alebo starostlivosťou je odkázaná na páchatel'a. K tomu bližšie pozri komentár k § 127 ods. 9 TZ. Osobitný kvalifikačný znak odkázanej osoby podľa § 139 ods. 1 písm. d) TZ nemožno v žiadnom prípade zamieňať so závažnejším spôsobom konania z dôvodu využitia pomeru odkázanosti podľa § 138 písm. g) TZ, vo vzťahu ku ktorému je zároveň potrebné preukazovať nielen jednotlivé aspekty jej odkázanosti na páchatel'a trestného činu, ale predovšetkým to, či k spáchaniu trestného činu došlo na základe využitia, resp. skôr zneužitia pomeru odkázanosti takejto osoby voči páchatel'ovi trestného činu.

Za **osobu vyššieho veku** je podľa § 127 ods. 3 TZ potrebné považovať osobu staršiu ako 60 rokov. K pojmu „osoba vyššieho veku“ bližšie pozri komentár k § 127 ods. 3 TZ.

Chorou osobou sa na účely Trestného zákona rozumie osoba, ktorá v čase činu trpí fyzickou chorobou alebo duševnou chorobou, aj keď prechodnou, bez ohľadu na to, či je dočasne práceneschopná, ako aj osoba so zmenenou pracovnou schopnosťou, invalidná osoba alebo osoba s ťažkým zdravotným postihnutím, pričom intenzita takej choroby alebo postihnutia zodpovedá ťažkej ujme na zdraví. K pojmu „chorá osoba“ bližšie pozri komentár k § 127 ods. 6 TZ.

Chránenou osobou je aj **osoba, ktorá požíva ochranu podľa medzinárodného práva**. Tieto osoby sú definované najmä v dohovore č. 131/1978 Zb. o zabránení a trestaní trestných činov proti osobám s medzinárodnou ochranou vrátane diplomatických zástupcov. Osoby požívajúce ochranu podľa medzinárodného práva zahŕňajú aj tých, ktorí sú chránení na základe Viedenského dohovoru o diplomatických a konzulárnych stykoch, ako aj Dohovoru o osobitných misiách. Takisto sa do tejto kategórie zaradzujú osoby chránené Ženevskými dohovormi o ochrane obetí vojny a inými relevantnými medzinárodnými zmluvami.

Verejným činiteľom sa na účely Trestného zákona rozumie prezident Slovenskej republiky, poslanec Národnej rady SR, poslanec Európskeho parlamentu, člen vlády, sudca Ústavného súdu SR, sudca, prokurátor alebo iná osoba zastávajúca funkciu v orgáne verejnej moci, príslušník ozbrojených síl, osoba v služobnom pomere, starosta, predseda vyššieho územného celku, poslanec orgánu územnej samosprávy, štátny zamestnanec alebo zamestnanec orgánu štátnej správy, územnej samosprávy alebo iného štátneho orgánu, osoba, ktorá vykonáva pôsobnosť v rámci právnickej osoby, ktorej zákon zveruje právomoc rozhodovať v oblasti verejnej správy, notár, súdny exekútor, člen lesnej stráže, vodnej stráže, rybárskej stráže, poľovníckej stráže, stráže prírody alebo osoba, ktorá má oprávnenie člena stráže prírody, ak sa podieľa na plnení úloh spoločnosti a štátu a používa pritom právomoc, ktorá mu bola

urobil o trestnom čine oznámenie v čase, keď sa škodlivému následku trestného činu mohlo ešte zabrániť (k tomu bližšie pozri komentár k § 85 TZ).

§ 258 Ohrozenie devízového hospodárstva

(1) Kto ohrozí devízové hospodárstvo tým, že v čase trvania depozitnej povinnosti alebo núdzového stavu v devízovom hospodárstve poruší v malom rozsahu devízové predpisy, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

(2) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a spôsobí ním značnú škodu, alebo
- b) závažnejším spôsobom konania.

(3) Odňatím slobody na dva roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu,
- b) ako člen nebezpečného zoskupenia, alebo
- c) za krízovej situácie.

I. Ohrozenie devízového hospodárstva

V predmetnom ustanovení nachádzame zakotvenie hospodárskeho trestného činu porušovania devízových predpisov o nakladaní s kontrolovaným tovarom a technológiami, ktorý patrí do skupiny trestných činov ohrozujúcich trhovú ekonomiku.

Objekt tohto trestného činu je ochrana devízového hospodárstva Slovenskej republiky a stabilita meny.

Objektívna stránka je alternatívna, pričom spočíva buď v ohrození devízového hospodárstva porušením devízových predpisov v malom rozsahu v čase trvania depozitnej povinnosti, alebo v čase núdzového stavu v devízovom hospodárstve.

Obligatórnym znakom tejto skutkovej podstaty je čas spáchania činu, a to buď v čase trvania depozitnej povinnosti, alebo v čase núdzového stavu v devízovom hospodárstve.

Subjekt komentovaného trestného činu je všeobecný, a teda páchatel'om môže byť ktorákoľvek trestne zodpovedná osoba.

Subjektívna stránka predpokladá pri všetkých odsekoch úmyselné zavinenie.

V **odseku 1** nachádzame základnú skutkovú podstatu tohto trestného činu, ktorá spočíva v ohrození devízového hospodárstva tým, že v čase trvania de-
pozitnej povinnosti alebo núdzového stavu v devízovom hospodárstve poruší
v malom rozsahu devízové predpisy. Komentovaný odsek je prečinom.

Devízovými predpismi sú najmä zákon č. 202/1995 Z. z. Devízový zákon
a zákon č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska.

K pojmu „depozitná povinnosť“ pozri § 38 zákona č. 202/1995 Z. z. De-
vízový zákon.

K pojmu „núdzový stav v devízovom hospodárstve“ pozri § 39 zákona
č. 202/1995 Z. z. Devízový zákon.

Odsek 2 predstavuje kvalifikovanú skutkovú podstatu. Je ňou spáchanie
tohto trestného činu a spôsobením značnej škody alebo závažnejším spôsobom
konania. Komentovaný trestný čin je v tomto odseku prečinom.

Značnou škodou je podľa § 125 ods. 1 TZ škoda prevyšujúca sumu
250 000 eur (k tomu bližšie pozri komentár k § 125 ods. 1 TZ).

K pojmu „závažnejší spôsob konania“ pozri komentár k § 138 TZ.

Odsek 3 je opäť kvalifikovanou skutkovou podstatou. Je ňou spáchanie
tohto trestného činu a spôsobením škody veľkého rozsahu, ako člen nebez-
pečného zoskupenia alebo za krízovej situácie. Komentovaný trestný čin je
v tomto odseku už zločinom.

Škodou veľkého rozsahu je podľa § 125 ods. 1 TZ škoda prevyšujúca
sumu 650 000 eur (k tomu bližšie pozri komentár k § 125 ods. 1 TZ).

K pojmu „člen nebezpečného zoskupenia“ pozri komentár k § 141 TZ.

K pojmu „krízová situácia“ pozri komentár k § 134 ods. 2 TZ.

Trestnosť tohto činu zaniká podľa § 85 TZ účinnou ľútosťou, ak páchatel'
dobrovoľne škodlivý následok trestného činu zamedzil alebo napravil, alebo
urobil o trestnom čine oznámenie v čase, keď sa škodlivému následku trestné-
ho činu mohlo ešte zabrániť (k tomu bližšie pozri komentár k § 85 TZ).

Druhý diel Trestné činy proti hospodárskej disciplíne

Skresľovanie údajov hospodárskej a obchodnej evidencie

§ 259

(1) Kto uvedie nepravdivé alebo hrubo skresľujúce údaje alebo za-
tají povinné údaje o závažných skutočnostiach vo výkaze, v hlásení, vo

I. Vzbura väzňov

Väzňom na účely tejto skutkovej podstaty je potrebné rozumieť obvineného a obžalovaného vo výkone väzby a odsúdeného vo výkone nepodmienečného trestu odňatia slobody. **Odporom** je prejav vzdoru voči zákonom ustanoveným pravidlám vyplývajúcim z platných právnych predpisov na úseku väzenstva a z Poriadku pre výkon väzby a z vnútorných poriadkov väzníc. Môže ísť aj o pasívny odpor, pri ktorom väzni odmietajú plniť svoje povinnosti. Práva a povinnosti väzňov sú upravené vo viacerých právnych predpisoch, napríklad v zákone č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby, zákone č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody, zákone č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže, v Poriadku výkonu trestu odňatia slobody. Dozorným orgánom sa rozumie orgán zabezpečujúci výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody. Pôjde o príslušníka Zboru väzenskej a justičnej stráže a o zamestnanca podieľajúceho sa na plnení úloh zboru. Upozorňujeme, že subjektom tohto trestného činu môže byť ktorákoľvek trestne zodpovedná fyzická osoba, teda nielen väzeň.

DEVIATA HLAVA

TRESTNÉ ČINY PROTI INÝM PRÁVAM A SLOBODÁM

I. Všeobecne k deviatej hlave osobitnej časti Trestného zákona

Trestné činy proti iným právam a slobodám boli po rekonštrukcii v roku 2005 zaradené do Trestného zákona ako novokoncipovaná hlava, ktorá nahradila dovtedy existujúcu piatu hlavu osobitnej časti Trestného zákona – trestné činy hrubo narušujúce občianske spolužitie. Niektoré z trestných činov z tejto pôvodnej hlavy sa presunuli do viacerých častí nového Trestného zákona, napríklad:

- do dvanástej hlavy, kde tvoria od roku 2009 (novela Trestného zákona č. 257/2009 Z. z.) samostatné trestné činy extrémizmu; ide napríklad o trestný čin hanobenia národa, rasy a presvedčenia, podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti,
- do prvej hlavy – trestný čin neposkytnutia pomoci, neoprávnené odoberania orgánov a tkanív,
- do šiestej hlavy – ohrozovanie pod vplyvom návykovej látky.

I. Vzbura väzňov

Väzňom na účely tejto skutkovej podstaty je potrebné rozumieť obvineného a obžalovaného vo výkone väzby a odsúdeného vo výkone nepodmienečného trestu odňatia slobody. **Odporom** je prejav vzdoru voči zákonom ustanoveným pravidlám vyplývajúcim z platných právnych predpisov na úseku väzenstva a z Poriadku pre výkon väzby a z vnútorných poriadkov väzníc. Môže ísť aj o pasívny odpor, pri ktorom väzni odmietajú plniť svoje povinnosti. Práva a povinnosti väzňov sú upravené vo viacerých právnych predpisoch, napríklad v zákone č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby, zákone č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody, zákone č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej strážnej, v Poriadku výkonu trestu odňatia slobody. Dozorným orgánom sa rozumie orgán zabezpečujúci výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody. Pôjde o príslušníka Zboru väzenskej a justičnej strážnej a o zamestnanca podieľajúceho sa na plnení úloh zboru. Upozorňujeme, že subjektom tohto trestného činu môže byť ktorákoľvek trestne zodpovedná fyzická osoba, teda nielen väzeň.

DEVIATA HLAVA

TRESTNÉ ČINY PROTI INÝM PRÁVAM A SLOBODÁM

I. Všeobecne k deviatej hlave osobitnej časti Trestného zákona

Trestné činy proti iným právam a slobodám boli po rekonštrukcii v roku 2005 zaradené do Trestného zákona ako novokoncipovaná hlava, ktorá nahradila dovtedy existujúcu piatu hlavu osobitnej časti Trestného zákona – trestné činy hrubo narušujúce občianske spolužitie. Niektoré z trestných činov z tejto pôvodnej hlavy sa presunuli do viacerých častí nového Trestného zákona, napríklad:

- do dvanástej hlavy, kde tvoria od roku 2009 (novela Trestného zákona č. 257/2009 Z. z.) samostatné trestné činy extrémizmu; ide napríklad o trestný čin hanobenia národa, rasy a presvedčenia, podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti,
- do prvej hlavy – trestný čin neposkytnutia pomoci, neoprávnené odoberania orgánov a tkanív,
- do šiestej hlavy – ohrozovanie pod vplyvom návykovej látky.